

О.П. КОСТРИЦЯ, м.н.с.

ВІДНОВЛЕННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАУКИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Резюме. У роботі обґрунтовано нагальну необхідність відновлення кадрового потенціалу української науки для забезпечення інноваційного розвитку економіки, проаналізовано результати розрахунків із застосуванням методу прогнозування еволюції кадрового потенціалу науки, які підтверджують, що кардинальні зміни у ставленні держави до науки, спрямовані на відновлення наукового потенціалу країни, необхідно здійснити невідкладно. Сама специфіка наукової системи, особливості формування і функціонування її кадрового потенціалу роблять принципово неможливим його швидке нарощування і регулювання — це процес довготривалий і досить-таки затратний. Кожен рік зволікання в цьому питанні не тільки призведе до багаторічного запізнення в досягненні європейських і світових стандартів, а й обернеться незрівнянно більшими витратами в майбутньому.

Ключові слова: інноваційний розвиток, українська наука, прогнозування еволюції наукового потенціалу, кадровий потенціал, дослідник.

ВСТУП

Досліджуючи причини нерівномірності інноваційного розвитку в різних країнах та окремих регіонах, фахівці все частіше звертають увагу на вирішальне значення людського капіталу та соціально-психологічних аспектів його активізації* — факторів, яким здебільшого не приділялось достатньо уваги при оцінці інноваційного потенціалу відповідних територіальних утворень.

Показова тут, наприклад, позиція керівництва ЄС: для забезпечення належного рівня інноваційного розвитку Європи наявних у ній наукових кадрів недостатньо і необхідно залучити в європейську науку ще щонайменше 3 млн дослідників.

Кількість науковців, яка припадає на один мільйон населення відповідної країни чи регіону, стає сьогодні одним із найважливіших критеріїв оцінки перспектив інноваційного розвитку (в Європі цей показник — понад 3300 осіб).

В Україні, попри всі декларації про те, що ми прямуємо до європейських стандартів, кількість науковців протягом останніх десятиліть продовжувала скорочуватись, і в 2015 р. на 1 млн населення припадало вже приблизно 1282 дослідників тобто у 2,6 разу менше, ніж у середньому по ЄС. Зауважимо, що в Німеччині цей показник — 4355,4, в Росії — 3084,6, в США — 3084,6, в Республіці Корея — 6533,2 а Ізраїлі — 8337,1 [1].

* Ричард Флорида “Креативный класс”; Ерік Брільофсон, Ендрю Макафі “Друга епоха машин”; Андре Горц “Нематеріальное знание, стоимость и капитал” та ін.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Отже, якщо дійсно ставити завдання забезпечити інноваційний розвиток вітчизняної економіки, що, як свідчить світовий досвід, неможливо зробити без участі достатньо потужного наукового потенціалу, необхідно вживати невідкладних заходів для його відновлення. На перший погляд, може здаватися, що зробити це не складно — дехто каже: “були б гроші, і ми його швидко наростимо”. На жаль, вони помиляються — наука є надто складною, чутливою і водночас інерційною системою, щоб можна було довільно регулювати її розвиток, лише перекриваючи, а потім відкриваючи грошові потоки. Враховуючи той факт, що немає альтернативи інноваційному розвитку економіки України, особливої актуальності для нас набуває пошук реального шляху відновлення значною мірою втраченого наукового потенціалу — тобто аналіз оптимальних варіантів політики держави, які забезпечили б його відтворення.

У 2017 р. було розроблено метод [2], який дозволив нам спрогнозувати еволюцію кадрового потенціалу науки. Він базується на врахуванні взаємозв'язку і взаємообумовленості сусідніх вікових груп науковців: адже склад науковців у нас поповнюється в основному за рахунок приходу до неї молоді. Статистика свідчить, що люди зрілого віку приходять у науку досить рідко. Отже, старші вікові групи формуються в основному за рахунок постаріння тих, хто ще кілька років тому належав до молодших. Зрозуміло, що це вимагає певного часу. Процес цей можна розрахувати, скориставшись по-

рівняно простими формулами, наведеними в роботі [2].

За допомогою цього методу були розраховані можливі варіанти відновлення кадрового потенціалу науки в Україні протягом двох наступних десятиліть. Результати розрахунків (рис. 1) показують, що без кардинальних змін у ставленні до науки держави і при збереженні тенденцій останніх років до 2035 р. чисельність дослідників у країні зменшиться в 4,5 разу порівняно з 2015 р.

Водночас навіть у разі, якщо істотне збільшення заробітної плати, умов праці та взагалі соціального захисту науковців приведе до збільшення приходу молоді в науку на 25% протягом кожних п'яти років і не буде допускаться того, щоб більше 1% дослідників старших 30 років щороку залишали наукові колективи, істотно збільшити кадровий потенціал української науки не вдасться — в кращому випадку відбудеться його стабілізація.

Недостатнім виявляється і варіант політики, який мотивує збільшення приходу молоді на 40% кожні п'ять років: розрахунки показують, що до 2025 р. наростити кадровий потенціал майже не вдасться, а до 2035 р. можна сподіватися в кращому випадку перевищити рівень 2013 р., але все ж не буде досягнуто тієї кількості дослідників, яка була в Україна в 2012 р.

З рис. 1 видно, що, починаючи з 1991 р., в країні спостерігається майже безперервне

падіння числа дослідників. Їх кількість зменшилась до 2015 р. у 5,48 разу і продовжує падати й сьогодні. Представлений суцільною лінією варіант “без змін” демонструє, що відбудеться, якщо в ставленні до науки в країні нічого не зміниться та продовжуватиметься тенденція її деградації. У такому разі в 2035 р. Україна матиме на один мільйон населення менше 280 дослідників, тобто опуститься у своїх перспективах інноваційного розвитку нижче ніж сьогоднішній Єгипет, країни Латинської Америки, у яких цей показник все ж істотно більший (відповідно: 580,7; 487,7).

Більш конструктивним є варіант “×2” — тобто забезпечення подвоєння молодіжного поповнення науки кожні п'ять років, доповнений заходами сприяння, здатними не допускати того, щоб науку залишало за той же час більше 5% науковців віком до 60 років і понад 25% — старших 60 років.

Якби таку політику розпочали реалізовувати, починаючи з 2016 р., можна було б забезпечити значно більш інтенсивне зростання молодших вікових груп (подвійна крива на рис. 1). Врешті-решт варіант із подвоєнням за кожне п'ятиріччя припливу молоді в науку дав би можливість до 2035 р. досягти збільшення чисельності дослідників понад п'ять тис. осіб на один мільйон населення, тобто наблизитись до показників забезпечення інноваційного розвитку науковими кадрами на один млн населен-

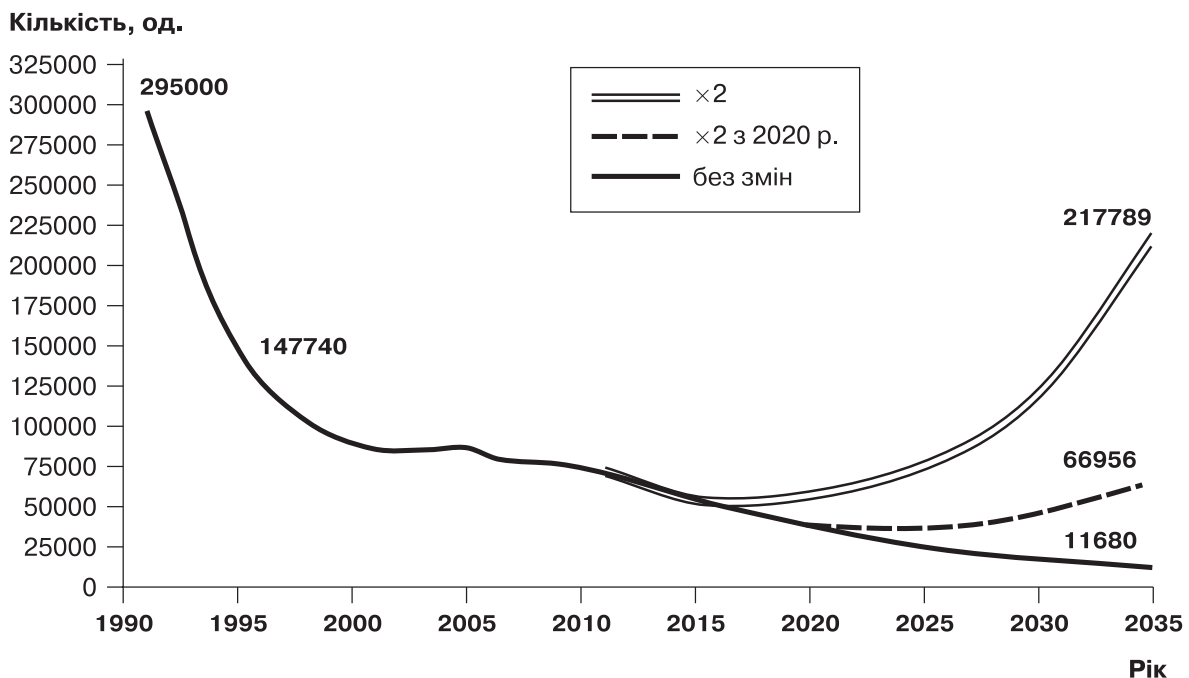

Рис. 1. Порівняння прогнорованих змін чисельності дослідників в Україні для трьох варіантів політики, спрямованої на відновлення кадрового потенціалу науки

ня, зіставних із країнами ЄС (якщо, звичайно, припустити, що країни Європи протягом найближчих 20 років нарощуватимуть кадровий потенціал своєї науки значно меншими за Україну темпами).

Щоправда при таких темпах притоку молоді не уникнути й зростання певних труднощів у професійному становленні молодих учених, пов'язаних із непропорційно низькою часткою вікових груп старших 35 років і зумовленим цим порушенням нормальної фазової динаміки рольових функцій у наукових колективах [3–6].

Варіант “ $\times 2$ з 2020 року” (пунктирна крива на **рис. 1**) — це випадок, коли політика, що забезпечить подвоєння притоку молоді до науки кожні п'ять років, буде реалізовуватися тільки з 2020 р. Як бачимо, він різко відрізняється від попереднього: у 2035 р. при його здійсненні вдасться досягти більш ніж утричі меншого результату. Чисельність дослідників на один млн населення залишиться в Україні більш ніж удвічі меншою, ніж у середньому по ЄС сьогодні. Тобто навіть у найоптимістичнішому випадку можна сподіватися наздогнати європейський рівень не раніше 2045 р. Україна не тільки втратить до 2020 р. ще понад 30% кадрового потенціалу своєї науки, а й відсуне саму можливість його відновлення на дуже далеку перспективу: при такому форсованому нарощуванні припливу молоді в перебігу навіть 20 років майже не вдасться вийти навіть на чисельність дослідників, яка була в 2011 р.

Отже, розрахунки, виконані з застосуванням методу прогнозування еволюції кадрового потенціалу науки, підтверджують, що кардинальні зміни у ставленні держави до науки, спрямовані на відновлення наукового потенціалу країни, необхідно здійснити невідкладно — чим довше наша влада буде зволікати з цим, тим більших затрат коштів і часу вони вимагатимуть. Сама специфіка наукової системи, особливості формування і функціонування її кадрового потенціалу роблять принципово неможливим його швидке нарощування і регулювання — це процес довготривалий і досить-таки затратний. Проте економія у цій сфері призводить до ще більших затрат у майбутньому.

Слід звернути увагу, що розрахунки зроблено на основі даних за 2015 р. (більш свіжі (за 2016 р.), на жаль, наша статистика ще не надала). Але ні в 2016-му, ні у 2017 р. істотних змін у політиці нашої держави щодо науки не відбулося. Це означає, що спад загальної кількості дослідників продовжувався. Статистика не дозволяє нам зробити повноцінні розрахунки того, яких результатів можна досягти, якщо зміна політики все ж відбудеться хоча б по

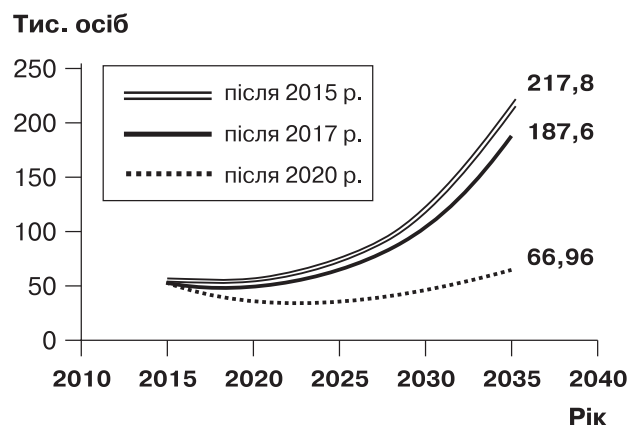
завершенні нинішнього року, і запропоноване вище подвоєння притоку молоді до науки почнеться з 2018 р.

Виходячи з прогностичних оцінок стихійного варіанту на 2017 р., представлених в цій роботі, і прийнявши цілком імовірну гіпотезу, що крива наростання загальної кількості дослідників буде подібна до розрахованої для випадку, коли відповідна політика почне здійснюватись після 2015 р., можна зробити приблизну оцінку тих втрат, до яких призведе зволікання до 2018 р. Їх ілюструє **рис. 2**.

Як бачимо, зволікання з початком реалізації політики відтворення кадрового потенціалу науки України призведе до суттєвих втрат. Навіть за умов такої інтенсивної підтримки науки вже сьогодні Україна майже не має шансів вийти на рівень понад 200 тисяч загальної кількості дослідників до 2035 р., а зможе лише наростити їх кількість до 187,6 тис. Якщо ж така політика розпочне здійснюватись лише після 2020 р., то в кращому разі наша країна матиме у 2035 р. лише близько 67 тис. дослідників, тобто на один мільйон населення у 2–3 рази менше, ніж будь-яка країна Європи.

Ще на початку 90-х років наша країна мала значний науково-технічний потенціал з багатогалузевою наукомісткою економікою, але в ході реформ все більше проявляються небажані тенденції, посилюється деформація структури продуктивних сил, яка призводить до поглиблення системної кризи. Продовження негативних процесів у сфері науки призведе до всебічної деформації соціально-економічних процесів.

Сьогодні в аспірантуру ще йде багато студентів, однак у більшості з них уже немає наміру продовжувати свою наукову діяльність в

Рис. 2. Порівняння результатів здійснення політики, яка забезпечила б подвоєння притоку молоді до науки, якби вона розпочалася з 2015, 2018 або 2020 рр.

Україні. Аспіранти після захисту шукають роботу з більш достойною заробітною платою, оскільки зарплата молодого ученого в Україні ледь покриває необхідні мінімальні потреби. Талановита молодь буде виїжджати за кордон у пошуках більш достойної заробітної плати, знання іноземних мов серед молоді сьогодні на достатньо високому рівні, оскільки навіть найталановитішим без знання мови складно “вписатися” в іноземний колектив. Можна почути заспокійливі твердження, що, мовляв, усі не виїдуть, в країні залишиться ще багато молоді — в країні так, але не в науці.

Критичне значення нарощування наукового потенціалу для майбутнього країни прекрасно розуміють лідери багатьох держав. Майже всі наші сусіди, навіть ті, чия наука раніше суттєво поступалася авторитетом українській — Туреччина, Польща, Румунія — постійно нарощують свій потенціал, особливо кадрову складову, не кажучи вже про безпрецедентний темп його зростання в країнах, які ставлять собі за мету наздогнати економічно розвинутих конкурентів — в Японії, Південній Кореї, Китаї тощо. У країнах, які дійсно хочуть вирватися з “третього світу” і вийти в число лідерів економічного розвитку — наприклад, Китаї чи Індії — для нарощування кадрового потенціалу науки здійснюються воістину надзвичайні заходи, які вимагають великих витрат. Наприклад, виділяються колосальні кошти для повернення науковців, які покинули країну та працюють за кордоном, для переманювання іноземних молодих дослідників і студентів. Заробітна плата науковців у Китаї за 15 років зросла у 24 рази. Зовсім не багата Індія збудувала навіть ціле місто для дослідників і розробників ІТ-технологій.

У наші часи, коли темпи науково-технологічного розвитку надзвичайно прискорились, ігноруючи ці світові тенденції, Україна ризикує втратити шанси інноваційного розвитку на багато десятиліть. У свою чергу, слід нагадати, що подібне ігнорування суперечить тим зобов’язанням, які взяла на себе Україна, підписавши Угоду про співпрацю з ЄС. А вже стаття 374 цієї угоди однозначно проголошує: *“Сторони розвивають та посилюють наукове та технологічне співробітництво з метою як наукового розвитку як такого, так і зміцнення свого наукового потенціалу для вирішення національних та глобальних викликів...”*. Врешті-решт: *“Сторони розвивають свій науковий потенціал з метою дотримання глобальної відповідальності та зобов’язань у таких сферах, як охорона здоров’я, захист навколишнього середовища, зокрема зміна клімату та інші глобальні виклики”* [7]. У статті 375 угоди йдеться й про розви-

ток науково-технологічного потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності економіки та суспільства.

Не можна сказати, що наші законодавці зовсім не звертали уваги на критичний стан вітчизняної науки. Наприклад, у рекомендаціях парламентських слухань 2014 р. була відзначена необхідність забезпечити:

- поетапне збільшення фінансування наукових досліджень і розробок до показників Європейського Союзу з обов’язковим базовим фінансуванням наукових установ на рівні 0,5–0,7% ВВП і розподілом решти коштів шляхом проведення прозорих конкурсів із залученням експертів міжнародного рівня;
- інструменти стимулювання залучення коштів реального сектору економіки для фінансування наукових досліджень і розробок;
- принципи дольового фінансування наукових досліджень і розробок за рахунок коштів державного бюджету та суб’єктів господарювання;
- розвиток грантової системи, зокрема, для молодих вчених, створення незалежного національного фонду досліджень (зі статусом самостійної юридичної особи та окремим рядком у Державному бюджеті України), що надаватиме гранти для фінансування наукових досліджень шляхом проведення прозорих конкурсів із високим рівнем незалежної експертизи [8].

Проте більшість цих рекомендацій і оцінок (так само як і рішення Ради національної безпеки і оборони з цього питання) фактично проігноровано виконавчою владою, а передбачені в державному бюджеті на 2017 р. об’єми фінансування науки реалізують зовсім іншу — протилежну орієнтацію в державній підтримці науки.

ВИСНОВКИ

Отже, в результаті виконаних досліджень показано, що назріла необхідність кардинальних змін у ставленні української влади до науки, істотного посилення її підтримки. Причому здійснювати це необхідно негайно: уявлення деяких урядовців, що наука може зачекати, коли країна вийде з кризи, а тоді зможемо розвивати “яку-хоч науку”, не мають під собою наукового обґрунтування. Знищити науковий потенціал, перекривши канали його підтримки, доволі легко, але створити його на голому місці, навіть маючи для цього значні кошти, значно складніше, а в багатьох випадках і просто неможливо. Кожен рік зволікання в цьому питанні не тільки призведе до багаторічного запізнення в досягненні європейських і світових стандартів, а й обернеться незрівнянно більшими витратами в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Доклад ЮНЕСКО по науке: на пути к 2030 году [Електронний ресурс]. — Режим доступу: unesdoc.unesco.org/images/0023/002354/235407r/pdf (дата звернення: 2.03.2017).
2. Попович О.С. Прогнозні оцінки еволюції вікової структури і чисельності дослідників в Україні на найближче десятиріччя / О.С. Попович, О.П. Костриця // Наука та наукознавство. — 2017. — № 1. — С. 48–59.
3. Малицкий Б.А. Принцип фазового развития деятельности учёного и его применение в организации труда научной молодёжи : тез. докл. II Респ. конф. молодых учёных-медиков УССР. — Львов, 1979.
4. Малицкий Б.А. Формирование возрастной структуры научных кадров на основе метода фазового баланса. — К. : Изд. Института кибернетики АН УССР, 1979. — 28 с.
5. Добров Г.М. Научно-технический потенциал: структура, динамика, эффективность / Г.М. Добров, В.Е. Тонкаль, А.А. Савельев. — К. : Наукова думка, 1988. — 347 с.
6. Малицкий Б.А. Прикладное наукознание / Б.А. Малицкий. — К. : Фенікс, 2007. — 464 с.
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
8. Рекомендації парламентських слухань на тему: “Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави” (схвалено Постановою Верховної Ради України від 11 лютого 2015 року № 182-VIII).
9. Estimates of the evolution of the age structure and number of researchers in Ukraine over the next decade]. Nauka ta naukoznavstvo [Science and science of science], no. 1, pp. 48–59.
10. Malitskiy B.A. Printsip fazovogo razvitiya deyatel'nosti uchenogo i ego primenenie v organizatsii truda nauchnoy molodezhi : tez. dokl. II Rosp. konf. molodykh uchenykh-medikov USSR [The principle of the phase development of the scientist's activity and its application in the organization of the work of scientific youth: the theses of the report of the II Republican Conference of Young Scientists of the Ukrainian SSR]. Lvov, 1979.
11. Malitskiy B.A. Formirovaniye vozrastnoy struktury nauchnykh kadrov na osnove metoda fazovogo balansa [Formation of the age structure of scientific personnel on the basis of the phase balance method]. Kyiv (in Ukr.): Publishing house of the Institute of Cybernetics of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR, 1979, 28 p.
12. Dobrov G.M., Tonkal V.Ye., Savelev A.A. Nauchno-tekhnicheskii potentsial: struktura, dinamika, effektivnost [Scientific and technical potential: structure, dynamics, efficiency]. Kyiv (in Ukr.): Naukova dumka Publ., 1988, 347 p.
13. Malitskiy B.A. Prykladne naukoznavstvo [Applied science of science]. Kyiv (in Ukr.): Feniks Publ., 2007, 464 p.
14. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odnii storony, ta Yevropeiskym soiuзом, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States]. Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
15. Rekomendatsii parlament'skykh slukhan na temu: “Pro stan ta zakonodavche zabezpechennia rozvytku nauky ta naukovo-tekhnichnoi sfery derzhavy” [Recommendations of the parliamentary hearings on the topic: “On the Status and Legislative Provision of the Development of the Science and the Scientific and Technical Sphere of the State”] approved by the Resolution of the Supreme Council of Ukraine dated February 11, 2015, no. 182-VIII.

REFERENCES

1. Doklad YuNYeSKO po nauke: na puti k 2030 godu [UNESCO report on science: on the way to 2030]. Available at: unesdoc.unesco.org/images/0023/002354/235407r/pdf (accessed 2.03.2017).
2. Popovych O.S., Kostrytsia O.P. (2017) Prohnozni otsinky evoliutsii vikovoi struktury i chysel'nosti doslidnykiv v Ukraini na naiblyzheche [Forecast es-

O.P. Kostrytsia, Junior Researcher

RENEWAL OF SCIENCE'S HUMAN RESOURCES POTENTIAL AS A PREREQUISITE FOR THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN ECONOMY

Abstract. The paper substantiates the urgent need to restore human resources potential of Ukrainian science to provide innovative economic development, analyzed the results of calculations using the method of forecasting the evolution of the human potential of science confirming that the dramatic changes in the state's attitude to science to restore scientific potential, should be implemented immediately. The very specificity of the scientific system, especially the formation and functioning of human potential make it essentially impossible to build fast and regulation. This is a long and costly process. Each year of delay in this matter not only lead to years of delay in meeting European and international standards, but also will result in much higher costs in the future.

Keywords: innovative development, Ukrainian science of forecasting the evolution of scientific potential, human resources, researcher.

E.P. Kostrița, M.H.C.

ВОССТАНОВЛЕНИЕ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА НАУКИ КАК ПРЕДПОСЫЛКА ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Резюме. В работе обоснована острая необходимости восстановления кадрового потенциала украинской науки для обеспечения инновационного развития экономики, проанализированы результаты расчётов с применением метода прогнозирования эволюции кадрового потенциала науки, подтверждающие, что кар-

динальные изменения в отношении государства к науке, направленные на восстановление научного потенциала страны, необходимо осуществить безотлагательно. Сама специфика научной системы, особенности формирования и функционирования ее кадрового потенциала делают принципиально невозможным ее быстрое наращивание и регулирование — это процесс длительный и довольно-таки затратный. Каждый год промедления в этом вопросе не только приведёт к многолетнему опозданию в достижении европейских и мировых стандартов, но и обернётся несоизмеримо большими затратами в будущем.

Ключевые слова: инновационное развитие, украинская наука, прогнозирование эволюции научного потенциала, кадровый потенциал, исследователь.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Костриця Олена Петрівна — м.н.с. ДУ “Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України”, б-р Тараса Шевченка, 60, к. 913, м. Київ, Україна, 01031; +38 097 504-39-70, +38 095 118-84-31, (044) 486-71-42; steps_2004@ukr.net; ORCID: orcid.org/0000-0002-1585-7264

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Kostrytzia O.P. — Junior Researcher SI “Institute of Scientific and Technological Potential and Science History Studies named after H.M. Dobrova NAS of Ukraine”, 60, Tarasa Shevchenko Av., k. 913, Kyiv, Ukraine, 01031; +38 097 504-39-70, +38 095 118-84-31, (044) 486-71-42; steps_2004@ukr.net; ORCID: orcid.org/0000-0002-1585-7264

ИНФОРМАЦИЯ ОБ АВТОРЕ

Кострица Е.П. — м.н.с. ГУ “Институт исследований научно-технического потенциала и истории науки им. Г.М. Доброва НАН Украины”, б-р Тараса Шевченка, 60, к. 913, г. Киев, Украина, 01031; +38 097 504-39-70, +38 095 118-84-31, (044) 486-71-42; steps_2004@ukr.net; ORCID: orcid.org/0000-0002-1585-7264

УДК 65.012.32.001.76; 334.012.64

О.Ф. ПАЛАДЧЕНКО, завідувач сектору

ПОДОЛАННЯ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ У ДІЯЛЬНОСТІ СТАРТАПІВ: ДОСВІД ЄС ДЛЯ УКРАЇНИ

Резюме. Стаття присвячена результатам дослідження європейського досвіду діяльності стартових підприємств (стартапів) як одному зі шляхів реалізації інноваційних проектів. Метою дослідження є виявлення основних проблем діяльності та розвитку стартапів у ЄС і шляхи їх подолання для можливого використання європейського досвіду в Україні. Робота проведена на базі останніх результатів досліджень Європейської комісії щодо діяльності та розвитку стартапів, нормативно-правових та інформаційних матеріалів з діяльності стартапів в Україні.

Наведено результати дослідження, які свідчать, що у ЄС державні інноваційні програми активно реалізують стартапи. Європейський структурний та інвестиційний фонд (ESIF) підтримує 377000 малих і середніх підприємств, включно зі стартапами. Але тільки менше половини стартапів залишається на ринку та розвивається у великі фірми, що пов'язано з низкою причин, серед яких: регуляторні та адміністративні бар'єри; мало можливостей для пошуку та взаємодії з потенційними партнерами у фінансових, комерційних структурах і місцевих органах влади; обмежений доступ до фінансування; брак навичок і фахівців.

Для подолання цих бар'єрів Єврокомісія пропонує такі заходи: створення єдиної зони ЄС податку на додану вартість; розширення використання системи державних закупівель; використання навичок підприємницької діяльності, управління та лідерства; підвищення інноваційних можливостей у рамках програми “Горизонт 2020”; забезпечення доступу до фінансів шляхом збільшення бюджетів Європейського фонду стратегічних інвестицій (EFSI) та Програми ЄС щодо підприємницької конкурентоспроможності малих і середніх підприємств (COSME). В Україні налічується близько 3000 стартапів у реальному секторі економіки на вітчизняному та міжнародному ринках. При цьому діяльність стартапів у ВНЗ і наукових установах не має системного характеру. Розвиток стартапів стримує недосконала нормативно-правова база, брак кваліфікованих фахівців, відсутність сприятливого середовища для використання системи державних закупівель, фінансового забезпечення.

Результати дослідження дали можливість порівняти проблеми діяльності стартапів у ЄС та шляхи їх подолання, розроблені Єврокомісією, із проблемами стартапів в Україні. Зроблено висновки, що вітчизняні стартапи мають ті ж проблеми, що і стартапи в ЄС, та потребують державної підтримки.

Запропоновано врахувати пропозиції Єврокомісії щодо подолання проблем розвитку стартапів при розробленні згідно з Планом пріоритетних дій уряду на 2017 р., затвердженого розпорядженням Кабінету